

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2024

No 8

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 651 sahifa.
E'lon qilishga 2024-yil 7-avgustda ruxsat etildi.*

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich, i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., Navoiy davlat pedagogika instituti rektori
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, p.f.f.d., (PhD), Buxoro muhandislik-texnologiya instituti rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU Hududiy ta'lim muassasalari va markazlar bo'yicha prorektor v.b.
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TDIUprofessor
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d., TSUE professori
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Musayeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori
Cham Tat Huei, (PhD) USCI universiteti professori, Malayziya
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d.,(PhD) "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d.,(PhD) TAQU katta o'qituvchisi
Djudi Smetana, p.f.n., Pitsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH
Krissi Lyuis, p.f.n., Pitsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH
Ali Konak (Али Кўнак), i.f.d., prof., Karabuk universiteti dosenti, Turkiya
Glazova Marina Viktorovna, i.f.n., "LUKOIL-Energoservis" Kompaniyasi iqtisodchisi, Moskva.
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., (PhD) TDIU dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Oqil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjaevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Rae Kwon Chung, honorary professor of TSUE, Nobel laureate, South Korea,

Osman Mesten, member of the Turkish Parliament, head of the Turkey-Uzbekistan Friendship Society

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, DSc, Prof., Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Buzrukkhanov Sarvarkhan Munavvarkhanovich, DSc, Deputy Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, DSc, Prof., Deputy of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Sayfullo Normatovich CSc, Prof., Rector of Academy of Labor and Social Relations

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, DSc, Prof., TSUE Vice-Rector for Scientific Affairs and Innovation

Kalonov Mukhiddin Bakhritdinovich, DSc, Prof., Rector of the Navoi State Pedagogical Institute

Siddikova Sadokat Ghaforovna, PhD, Rector of the Bukhara Institute of Engineering and Technology

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, DSc, Prof., acting Vice-rector for regional educational institutions and centers of TSUE

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, DSc, Prof., of TSUE

Samadov Askarjon Nishonovich, CSc, Prof., of TSUE

Slizovsky Dimitriy Yegorovich, DSc, Prof., of the People's Friendship University of Russia

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, DSc, Prof., Rector of International "Nordic" University

Akhmedov Ikrom Akramovich, DSc, Prof., of TSUE

Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja ugli, DSc, Prof., of TSUE

Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of the DGPO of the Republic of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of the DCECGPO of the Republic of Uzbekistan

Eshtayev Alisher Abduganievich, DSc, Prof., of TSUE

Shoira Azimovna Musaeva, professor of SamDu IS Institute

Cham Tat Huei, PhD, professor at USCI University, Malaysia

Akhmedov Javokhir Jamolovich, PhD, deputy of executive director of the "El-yurt umidi" fund

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, PhD, Senior Lecturer at Tashkent University of Architecture and Construction

Judy Smetana CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Chrissy Lewis CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Ali Konak DSc, Prof., Associate Professor of Karabuk University, Turkey

Glazova Marina Viktorovna, CSc, economist at LUKOIL-Energoservis Company, Moscow.

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, associate professor of TSUE

Sevil Piriyea Karaman, PhD, doctoral student at Ankara University, Turkey

Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, independent researcher of TSUE

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor

Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti

G'afurov Doniyor Orifovich, p.f.f.d., (PhD)

Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Benchmarking asosida oliy ta'lim muassasalarining raqobatbardoshlik xususiyatini oshirish.....	16
Qo'ng'irotboy Avezimbetovich Sharipov, Zaynutdinova Umida Djalolovna	
Mehnat resurslarini samarali boshqarish orqali ish bilan bandlikni ta'minlash	20
Shakarov Zafar Gafforovich	
Трансформация человеческого капитала в условиях цифровизации и внедрения искусственного интеллекта в банковскую экосистему	24
С.С. Исмаилов	
“Kreativ iqtisodiyot” va “kreativ industriya”: mohiyati, nazariy jihatlarining tahlili	32
Dusmuxamedov Oybek Suratbekovich	
Muammoli kreditlar va ularni bartaraf etish yo'llari.....	37
Tojiyev Sardor Dilmurod o'g'li	
Don mahsulotlari tarmog'ida mavjud kamchiliklar va ularning yechimlari	41
Sh.B. Donayev	
Eksportni rivojlantirish iqtisodiy o'sishning asosiy omillaridan biridir	45
Kursandov Komiljon Maxmatkulovich	
Yirik soliq to'lovchilar bo'yicha soliq ma'muriyatchiligini tashkil etish	49
Idirisov Alisher Otajonovich	
Institutsional investorlar faoliyatini tashkil etishning konseptual jihatlarini.....	53
Sultanov Maxmud Axmedovich	
Poverty in developing countries: new problems and solutions.....	57
Amirdjanova Sitara Sunnat kizi	
Факторы, влияющие на успешное функционирование скандинавской модели развития экономики	61
Вохидова Мехри Хасановна	
Анализ зарубежного опыта методологии оценки финансового потенциала развитых стран	69
Буранова Лола Вахобовна	
Мамлакатimizda islom moliyaviy xizmatlarini joriy etishning zarurligi.....	78
Babamatov Tolib Hakimovich	
Davlat-xususiy sheriklik loyihalarining tashkiliy-huquqiy mexanizmlari	83
S.A.Karabayev	
O'zbekiston tijorat banklarida valyuta operatsiyalarini amalga oshirish yo'llari	90
Yusupov Aziz Shuxratovich	
Sanoatda raqamli transformatsiyaning shakllanishi va rivojlanishi	95
Gulbayeva Feruza Islamovna	
Oliy ta'lim muassasalarining mamlakat iqtisodiy rivojlanishiga ta'siri.....	102
Sherov Alisher Bakberganovich	
Maxsus kiyimlar tikishda foydalaniladigan gazlamalar tahlili	107
Sayidova Maftuna Hamroqul qizi	
O'zbekistonda elektron bank xizmatlarini o'zgartirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish	111
Umarova Malika Baxtiyarovna	
Оценка влияния налоговой системы на финансовое состояние организаций	116
Умида Юлдашева	
Теоретическое обоснование интернет-маркетинга в социальных сетях	120
Арипходжаев Саидамир Фузулиддинович	

Sport tashkilotining marketing strategiyasini ishlab chiqish.....	127
Ismoilov Sherzod Dilshodovich	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishda klaster tizimini joriy qilish jarayonlari.....	132
Ziyadullayev G'ayrat Umidulla o'g'li	
Hududlar soliq salohiyatini oshirishda soliq risklarini boshqarishning zamonaviy tendensiyalari	138
Sharipov Narzullo G'ulomovich	
O'zbekistonning xalqaro bozordagi faoliyatini kengaytirishda marketing strategiyalaridan foydalanish samaradorligi.....	144
Shadieva Madina Djaloliddin qizi	
Xususiy tadbirkorlik va kichik biznes subyektlarining rivojlanish tendensiyalari.....	148
Jumanazarova Z.K.	
Xalqaro savdning O'zbekiston iqtisodiyotiga ta'siri	154
Rashidov Bekzod Ulug'bek o'g'li, Isayev Laziz Baxtiyorovich	
Oliygochlarni optimallashtirishda sinergiya samarasiga erishish yo'llari	158
Adizov Sanjar Rashidovich	
Iqtisodiyotni raqamlashtirish sharoitida bank tizimining barqarorligini ta'minlash asosida aholi kambag'allik darajasini qisqartirish	165
Xoliyorov Murod Qahramon o'g'li, Xoliyorova Shoxista Qahramon qizi	
Концептуальная основа маркетинга в социальных сетях в туризме.....	174
Касимова Зилола Гуламиддиновна	
O'zbekistonda don mahsulotlari klasterlarida ishlab chiqarish va xo'jalik faoliyatini rivojlantirish	182
Alimov G'ayratjon Abduraxmon o'g'li	
Актуальные проблемы и пути решения приватизации государственного имущества в узбекистане	186
Шахзод Сайдуллаев	
Ttijorat bank daromadlaridagi risklarni baholash va boshqarishni takomillashtirish	192
Ahmedov Komron Muhammadaliyevich	
Sanoat korxonalarini iqtisodiy salohiyatini oshirishga ta'sir etuvchi omillar tahlili.....	196
Quyjanov Xurshid Abdullayevich	
Tashkilotning moliyaviy natijalarini hisobga olishda auditni takomillashtirish masalalari	200
Bakayev Xurshid Maxmudovich	
Yirik soliq to'lovchilar bo'yicha hududlararo davlat soliq inspeksiyasi o'rni va ahamiyati.....	206
Normurzaev Umid Xolmurzaevich	
Анализ международного опыта в сфере тепличного овощеводства	214
Нурутдинова Зухра Алишеровна	
Hududda turizm xizmatlarini rivojlantirishda xorijiy mamlakatlar tajribalarining mohiyati	220
Madaminova Sanobar Askarovna	
Hududning iqtisodiy o'sishini "yashil" iqtisodiyot asosida shakllantirishning nazariy asoslari.....	226
Shomirzayev Abdug'affor Abdujabbor o'g'li	
Davlat tibbiy sug'urta jamg'armasi faoliyati tahlili.....	230
Umurzakova Mo'tabarxon Nodir qizi	
Qurilish materiallarini ishlab chiqarish korxonalarining boshqarish tizimini takomillashtirish.....	234
Uzakova Umida Ruziyevna	
O'zbekistonda turistik majmualarni boshqarishning zamonaviy konsepsiyalari va yondashuvlarining metodologik jihatlarini.....	241
Xomidov Qaxxorali Qurbonali o'g'li	
Aktiv va reaktiv quvvatlari tushunchasi va ularni soliqqa tortishdagi mavjud muammolar	247
Boykabilov Bahodir Mustafayevich	

Kichik sanoat zonalari korxona va mahsulotlar raqobatbardoshligini baholashga uslubiy yondashuv	251
Ozoda Batirovna Sakiyeva	
Investitsion jozibadorlikni baholashning uslubiy jihatlari	255
N.N.Zikrillayev	
Hududlarda turizm tarmoqlari infratuzilmasi va uni rivojlantirishni boshqarishning metodologik jihatlari	263
Saidova Dilfuza Abdufattohovna	
The connection of legal protection of geographical indications and state's economic growth	268
Almosova Shahnoza Sobirovna	
Kichik biznesning integratsiyalashuv mexanizmlarini shakllantirish	273
Israilov Rustam Ibragimovich	
Aksiyadorlik jamiyatlarida biznes jarayonlarni samarali boshqarishning nazariy asoslari va o'ziga xos xususiyatlari	277
D.D. Suvanova	
Оптимизация маркетинговой деятельности вузов узбекистана для привлечения абитуриентов	283
Шамшиева Наргизахон Носирхужа кизи	
Davlat budjetidan aholini uy-joy bilan ta'minlashning o'ziga xos xususiyatlari	290
Xannarov Komiljon Karimovich	
Tijorat banklarida transformatsiyalashuv jarayonlarining tahlili	296
Yoqubov Murodjon Valibekovich	
Роль инновационных инфраструктур в обеспечении конкурентоспособности промышленных предприятий	302
Каримов Хожакбар Махамаджон угли	
O'zbekiston qishloq xo'jaligida Osiyocha ishlab chiqarish usuliga asos solinishi	306
Abdulla Abduqodirov	
Kichik biznes korxonalari ishlab chiqarishida innovatsion jarayonlarni tadqiq qilish yo'llari	312
Nasrullayev Feruz Furqatovich	
Ijtimoiy-iqtisodiy adolat – barqaror rivojlanish kafolati	318
Alimov Nasimjon Hoshimovich	
“Istiqlol” memhonxonasi reklama faoliyati tahlili	322
Musayeva Shoirazimovna, Usmonova Dilfuza Ilhomovna	
To'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda asosiy belgilovchi omillar	328
Xaydarov Xurshidbek Latipjonovich	
Enhancing Industrial Efficiency through Integrative Sustainability Approaches	334
Kholmukhamedova Feruza	
Современные способы получения нефтяных битумов	338
Юлдашев Норбек Худайназарович, Махмудов Мухтор Жамолович, Комолов Руслан Илхомбекович	
O'zbekistonda agrobiznes orqali hududlarni rivojlantirish masalalari	342
Islomov Jamshed Davronovich	
Зарубежный опыт трансформации железнодорожной транспортной системы	347
Саримсакова Малохат Хикматуллаевна	
Sog'liqni saqlash sohasida davlat xususiy sherikligini tashkil etishning mintaqaviy xususiyatlari	351
Qurbanov Jumanazar Omonovich	
Savdo korxonalarida buxgalteriya hisobini tashkil etish hamda hisob siyosatini shakllantirish	354
Uzakov Utkir Abdusattarovich	
Sanoatda raqamli transformatsiyaning shakllanishi va rivojlanishi	357
Gulbayeva Feruza Islamovna	

Ta'lim muassasalarida namunaviy shtat, jadvallarni tuzish tartiblarini takomillashtirish	364
Ortiqov Xamroqul Abdumajidovich, Boliyev Bahromjon Rustam o'g'li	
Mamlakatimizda turizm sohasini istiqbolda rivojlantirishga ta'sir etuvchi ekzogen omillar tahlili	369
Yuldasheva Dilnoza Ulug'bekovna	
O'zbekiston Respublikasi tijorat banklarining masofaviy va boshqa xizmatlar bozorida raqobatni rivojlantirish masalalari.....	378
Ortiqov Oybek Abdullayevich	
Transport infratuzilmasining xususiyatlari.....	390
Shodmonbekova Nodira Kamoljon qizi	
Asosiy vositalarni xalqaro standartlar asosida hisobga olish tartibi	394
Shermamatov Sirojiddin Xaydarovich	
Logistika jarayonlarida raqamli yechimlar.....	399
Yarashova Vasila Kamalovna, Allabergenov Sherzod Maksudbayevich	
To'g'ridan to'g'ri sug'urta qilish operatsiyalari bo'yicha daromadlarning hisobini takomillashtirish.....	403
Abdusaidov S.J.	
Venchur kapitali: kelib chiqish tarixi va ilg'or horijiy tajribalar.....	409
Do'stov Firuz Ilxomovich	
Анализ статистического исследования рынка паломнического туризма в республике узбекистан	414
Мустаева Шохида Саъдуллаевна	
Структурно-функциональный анализ гастрономического туризма в республике узбекистан	420
Салиева Екатерина Сергеевна	
Вопросы привлечения внешнего финансирования металлургических предприятий в узбекистане.....	427
Татьяна Будей	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda investitsiyalardan foydalanishning afzalliklari	431
Khusanov Nodirbek Djumanazarovich	
Innovatsion g'oyalar va yangi ilmiy ishlanmalar asosida innovatsion mahsulotlar yaratishning boshqaruv tizimi samaradorligini oshirish yo'llari.....	437
Daliyev Xusan Xojakbarovich	
Macroeconomic factors in the development of the banking performance	442
Mamadiyorova Madina Nuriddin kizi, Dr.Susanti Kurniawati, X.S.Umarov	
Mamlakatimizda oziq-ovqat sanoatini rivojlanish holati va uning dolzarbligi	449
Turg'unov Muxriddin Mo'ydinjon o'g'li	
Ecological sustainability and trade: economic and environmental implications of uzbekistan's accession to the WTO	453
Mironshokh Sattarov, Denny Andriana, Sirojiddin Yangiboyev	
Hududiy turizm rivojlanishining iqtisodiy samaradorligini oshirishni o'ziga xos tendensiyalari.....	458
Dustmurodov Orifjon Ismatilloevich	
Jismoniy shaxslar daromadlarini soliqqa tortishning ilmiy – nazariy asoslari.....	468
Davletov Po'lat Torabayevich	
Ekoshahar tashkil etishda "yashil" belbog' hamda "yashil" makonning o'rni	476
Karimova Muqaddas Zabixullayevna	
Необходимость изучения механизма управления социально-трудовыми отношениями при переходе республики узбекистан на "зеленую" экономику.....	479
Раматов Зафарбек Жуманиязович	

Klasterlarning rivojlanish tarixi, ularning o'ziga xos xususiyatlari va raqobatbardoshlikdagi o'rni.....	482
Sherkulov Shohruh Erkin o'g'li	
Soliqlarni raqamlashtirish: QQS ning muammo va istiqbollari	486
Abdulxayeva Shahnoza Muhammadiyevna	
Dehqon va tomorqa xo'jaliklarida sug'oriladigan yerlarning unumdorligini oshirish yo'llari.....	492
Xo'jageldiev Chorshanbi Pardayevich	
Topical issues of analytical support for financial resources management of business entities in modern conditions	498
Jiyanova Nargiza Esanboyevna	
Исследование цифровой валюты центрального банка как новой формы денег	506
Якубова Шамшинур Шуҳратовна	
Структуризация прибыли предприятия, факторы формирования и выявление резервов её повышения.....	513
Гафурова Азизахон Фатиховна	
Xorijiy mamlakatlarda oilaviy migratsiya masalalari.....	517
Kadirova Zulayho Abduhalimovna, Gaziyeva Sulxiya Saidmashrafvna	
Ta'limda innovatsion tadbirkorlikning tarixiy rivojlanishini asosiy bosqichlari.....	522
Madaminova Xusnidaxon Shuxratovna	
Integratsiya jarayonida bog'dorchilikda klasterlarni barpo qilishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlar va tarkibiy o'zgarishlarga ta'siri	526
Ergashov Ulug'bek Zoxidjonovich	
Banklarning moliyaviy xavfsizligi va uning iqtisodiy xavfsizlikka ta'siri.....	532
Mamatov Mamajan Axmadjonovich	
Qishloq xo'jaligida pillachilik biznesini rivojlantirish istiqbollarini belgilash jarayonini ekonometrik modellash.....	535
Turgunov Odilbek Maripovich	
Zamonaviy pul-kredit siyosatining iqtisodiy o'sishni ta'minlashdagi rolini baholash	542
Mamanazarov Abdusamat Abdusaitovich	
The unique characteristics of governance systems in various countries: a comparative analysis.....	549
Bozorboev Otamurod Nurmuxammad ugli, Denny Andriana, Usmanov Bunyod	
GREEN ECONOMY AND GREEN CHEMISTRY: principles, priorities, advantages and it's impact to the future.....	553
Fozilova Firangiza Komilovna, Zokirova Ferangiz Zafarovna	
Kichik biznesda yoshlar tadbirkorligini shakllantirish va rivojlantirishning mohiyati va ahamiyati.....	557
Karimova Mavjuda Boxodirovna	
Tijorat banklari raqobatbardoshligini oshirishda xorijiy mamlakatlarning ilg'or tajribalari va ulardan foydalanish yo'llari	562
Zaynutdinov Bunyodjon Odiljon o'g'li	
Temir yo'l transportida yuk tashish samaradorligining iqtisodiy negizi tushunchasi va xususiyati.....	568
Shukurova Sultana Said Sultanovna	
Tashqi savdo va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi o'zaro aloqalarining hozirgi holati va tendensiyasi.....	572
Hayitova Nigora Ilxomovna	
Mamlakat tashqi qarzini boshqarishning samarali yo'llari	576
Choriyev Fazliddin Ishkuvatovich	
A comparative analysis of investment risk management in the non-profit sector	583
Rakhimov Shoxrux Abduqaxxor O'g'li, Muhamad Arief Ramdhany	
Роль налога на доходы физических лиц в формировании бюджета узбекистана.....	587
Наврозова Фароғатхон	

Принцип работы электронных денег в форме электронных кошельков в банковском секторе	592
Ширинова Шохсанам Собир кизи	
Дальнейшее повышение эффективности деятельности постов удаленного электронного декларирования путем преобразования их структуры и алгоритма взаимодействия	598
Вахидова Феруза Алимовна	
Ishbilarmonlik muhitining mohiyati hamda uni baholashning zamonaviy usullari.....	603
Majidov Faxriddin Abdurazzok o'g'li	
Davlat moliyaviy siyosatining ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati	609
Jabborova Dilafruz Sodiq qizi	
Mamlakat iqtisodiyoti rivojlanishida kichik biznes subyektlari faoliyatining ahamiyati	614
Ismoilov Narimonjon No'monjon o'g'li	
Tijorat banklari tomonidan biznes loyihalarni moliyaviy qo'llab-quvvatlashning o'ziga xos xususiyatlari	619
Asrorov Azizbek Isomiddin o'g'li	
Telekommunikatsiya sanoatining rivojlanish tendensiyalari.....	625
Toshmatov Salohiddin Zayniddinovich	
O'zbekistonda xizmatlar sohasi va uning amaldagi holati tahlili.....	631
Suyunov Asror Baxtiyorovich	
Makroiqtisodiy ko'rsatkichlarning atrof-muhitni yaxshilash va iqlim o'zgarishlariga qarshi kurashish munosabatlari tahlili.....	637
Raximova Mohinur Dilshod qizi	
OTMlarining ta'lim faoliyatini boshqarish jarayonida qo'llaniladigan innovatsion shakl va metodlar	645
Esanova Shohida Utkirovna	

OTMLARINING TA'LIM FAOLIYATINI BOSHQARISH JARAYONIDA QO'LLANILADIGAN INNOVATSION SHAKL VA METODLAR

Esanova Shohida Utkirovna
Mustaqil tadqiqotchi

Annotatsiya: Ushbu maqolada oliy ta'lim muassasalarida (OTM) ta'lim faoliyatini boshqarish jarayonida innovatsion shakl va metodlarni joriy etish masalasi ko'rib chiqiladi. Maqolada raqamli texnologiyalar, masofaviy ta'lim tizimlari va interfaol yondashuvlar orqali ta'lim boshqaruvini modernizatsiya qilishning ahamiyati tahlil qilinadi. Bundan tashqari, innovatsion boshqaruv shakllarining ta'lim jarayoniga ijobiy ta'siri va ularning kelajakdagi istiqbollari yoritiladi.

Kalit so'zlar: ta'lim boshqaruvi, oliy ta'lim muassasalari (OTM), raqamli transformatsiya, talaba markazli yondashuvlar, ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilish, analitik iyerarxiya jarayoni (AHP), mavzu modellashtirish.

Abstract: This article considers the issue of introducing innovative forms and methods in the process of managing educational activities in higher education institutions (HEIs). The article analyzes the importance of modernizing education management through digital technologies, distance learning systems and interactive approaches. In addition, the positive impact of innovative management forms on the educational process and their future prospects will be highlighted.

Key words: Educational Management, Higher Education Institutions (HEIs), Digital Transformation, Student-Centered Approaches, Data-Based Decision Making, Analytical Hierarchy Process (AHP), Topic Modeling.

Аннотация: В данной статье рассматривается вопрос внедрения инновационных форм и методов в процесс управления образовательной деятельностью в высших учебных заведениях (ВУЗах). В статье анализируется важность модернизации управления образованием посредством цифровых технологий, систем дистанционного обучения и интерактивных подходов. Кроме того, будет освещено положительное влияние инновационных форм управления на образовательный процесс и их дальнейшие перспективы.

Ключевые слова: управление образованием, высшие учебные заведения (ВУЗы), цифровая трансформация, личностно-ориентированные подходы, принятие решений на основе данных, аналитический иерархический процесс (AHP), тематическое моделирование.

KIRISH

Oliy ta'lim muassasalarida (OTM) ta'lim faoliyatini boshqarish jarayoni tezkor texnologik yutuqlar va o'zgaruvchan ta'lim paradigmalariga moslashish zaruriyati tufayli tobora murakkablashib bormoqda. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, an'anaviy boshqaruv yondashuvlari zamonaviy ta'lim muhitida yuzaga keladigan ko'p qirrali muammolarni hal qilishda ko'pincha yetarli emas [1]. Ushbu yetishmovchilik akademik boshqaruvning samaradorligini oshirish uchun raqamli texnologiyalardan foydalangan holda innovatsion boshqaruv strategiyalarini ishlab chiqishga bo'lgan qiziqishni kuchaytirdi [2].

So'nggi tadqiqotlar raqamli platformalar va vositalarning ta'lim boshqaruvi amaliyotini o'zgartirishdagi potensialini, shuningdek, turli talabalarining ehtiyojlariga moslashadigan moslashuvchan va adaptiv yondashuvlarni targ'ib qilishini ta'kidlaydi [3]. Tadqiqotlar, shuningdek, texnologiyalarni boshqaruv jarayonlariga integratsiya qilish orqali operatsiyalarni optimallashtirish va umuman olganda, muassasa faoliyatini yaxshilashning ahamiyatini ta'kidlaydi [4]. Shunga qaramay, zamonaviy OTM sharoitida ta'lim faoliyatini boshqarishning qaysi usullari va shakllari eng samarali ekanligini tushunishda jiddiy bo'shliq mavjud [5].

Ushbu tadqiqotning maqsadi zamonaviy ta'lim talablariga mos keladigan raqamli yechimlarga alohida e'tibor qaratgan holda OTMlarda ta'lim faoliyatini boshqarishning innovatsion shakllari va usullarini o'rganish va tahlil qilishdan iborat. Analitik iyerarxiya jarayoni (AHP) va mavzu modellashtirish usullaridan foydalanib, ushbu

tadqiqot ta'lim boshqaruvida yanada talaba markazli va samarali boshqaruv amaliyotlariga olib keladigan yangi tendensiyalarni aniqlash va ustuvorlashtirishni maqsad qilgan [6]. Ko'p mezonli qarorlar qabul qilishda o'zining mustahkamligi bilan tanilgan AHP usuli ushbu tahlil uchun juda mos keladi [7]. Mavzu modellashtirish esa ta'lim boshqaruvi adabiyotlaridagi yashirin naqshlarni aniqlashda qimmatli tushunchalar beradi, bu orqali asosiy mavzular va tendensiyalarni aniqlash mumkin [8].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'zbekistonda oliy ta'lim muassasalarida (OTM) ta'lim faoliyatini boshqarish jarayonini innovatsion shakl va metodlar yordamida amalga oshirish masalasi so'nggi yillarda faol tadqiqot qilinmoqda. R. Abduvaxidov o'z tadqiqotida OTMlarda ta'lim sifatini oshirishda zamonaviy boshqaruv usullarining ahamiyatiga e'tibor qaratgan. U boshqaruv jarayonlarida innovatsion yondashuvlarni joriy etish orqali ta'limda samaradorlikka erishish mumkinligini ko'rsatgan.

Abduvaxidovning fikriga ko'ra, ta'limda raqamli platformalar va masofaviy ta'lim tizimlaridan foydalanish natijasida ta'lim jarayoni yanada moslashuvchan va samarali bo'ladi. M. Tursunov oliy ta'lim muassasalarida sifat menejmenti tizimini innovatsion yondashuvlar asosida takomillashtirishga qaratilgan tadqiqotlar o'tkazdi. U ta'lim jarayonini boshqarishda innovatsion usullarni qo'llash orqali talabalar va o'qituvchilar o'rtasidagi o'zaro aloqani kuchaytirish mumkinligini ta'kidlagan.

John Hattie "Visible Learning for Teachers" asarida ta'lim jarayonini boshqarishda samaradorlikni oshiruvchi innovatsion metodlarni tahlil qilgan. Hattie ta'lim boshqaruvida aniq maqsadlar qo'yish, ularni o'lchash va natijalarga erishish uchun innovatsion yondashuvlarni tatbiq etishni tavsiya etgan.

Umuman olganda, O'zbekiston va xorijda olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, OTMlarda ta'lim boshqaruvinı amalga oshirishda innovatsion shakl va metodlarni qo'llash ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi. Raqamli texnologiyalar, masofaviy ta'lim tizimlari va interfaol yondashuvlar yordamida boshqaruv jarayonini modernizatsiya qilish ta'lim sifatini sezilarli darajada oshirish imkonini beradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqot ishlarini amalga oshirishda ilmiy tadqiqot metodologiyasida keng qo'llaniladigan usullardan foydalanildi. OTMlarining ta'lim faoliyatini boshqarish jarayonini o'rganishda umumiylikdan individuallikka va aksincha tartibda deduksion yoki induksion usullardan foydalanish samara bersa, abstrakt-mantiqiy fikrlash usuli esa jarayonni tizimli tahlil qilishda ahamiyatlidir. Ilmiy tahlil jarayonida ana shu ilmiy tadqiqot usullaridan, xususan, kuzatish, umumlashtirish, guruhlash, taqqoslash, tahlil qilishda esa sintez va tahlil usullaridan keng foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini oshirish va zamonaviy talablarni qondirish uchun boshqaruv jarayonini innovatsion shakl va metodlar yordamida amalga oshirish dolzarb masalalardan biridir. Bugungi kunda raqamli texnologiyalar, masofaviy ta'lim tizimlari va interfaol yondashuvlar ta'lim boshqaruvinı ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Ta'lim sohasida global raqobat kuchayib borayotgan bir paytda OTMlar o'z faoliyatini zamonaviy texnologiyalar asosida tashkil qilish orqali nafaqat ta'lim sifatini oshirishga, balki talabalarning o'zlashtirish darajasini ham yaxshilashga erishmoqda.

Mavzu modellashtirish tahlili OTMlarda ta'lim faoliyatini boshqarishda bir nechta muhim tendensiyalarni aniqladi. Ushbu tendensiyalar raqamli texnologiyalarning tobora keng ko'lamda integratsiya qilinishi va moslashuvchan, talaba markazli boshqaruv amaliyotlariga o'tishni aks ettiradi. Quyidagi 1-jadvalda aniqlangan eng muhim beshta mavzu umumlashtirilgan.

1-jadval. Mavzu modellashtirish yahlili umumlashtirilgan jadvali.

Mavzu	Vakil Kalit So'zlar	Umumiy Tavsif
Raqamli Transformatsiya	Raqamli vositalar, platformalar, integratsiya, texnologiya, onlayn	OTMlarda raqamli vositalar va platformalarning keng qo'llanilishini ta'kidlaydi.
Talaba Markazli Yondashuvlar	Shaxsiylashtirilgan ta'lim, talabalar ishtiroki, moslashuvchan, adaptiv	Ta'lim boshqaruvida shaxsiylashtirilgan ta'lim tajribalari va moslashuvchanlikka e'tibor qaratadi.
Ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilish	Tahlil, ko'rsatkichlar, samaradorlik, ma'lumotlar, baholash	boshqaruv qarorlarini ma'lumotlar tahlili yordamida qabul qilishning ahamiyatini aks ettiradi.

Hamkorlik platformalari	Hamkorlik, aloqa, virtual, jamoaviy ish, onlayn	OTMlarda manfaatdor tomonlar o'rtasida hamkorlik va aloqa uchun raqamli platformalarning qabul qilinishini ko'rsatadi.
Resurslarni Optimallashtirish	Samaradorlik, resurslar, optimallashtirish, xarajat, taqsimlash	Resurslardan samarali foydalanish va operatsion samaradorlikni oshirishga qaratilgan strategiyalarni ta'kidlaydi.

AHP orqali aniqlangan ustuvor boshqaruv strategiyalari

AHP tahlili turli mezonlar, jumladan, samaradorlik, moslashuvchanlik, moslashuvchanlik va kengaytirish imkoniyatlariga asoslangan holda boshqaruv strategiyalarini ustuvorlashtirish uchun o'tkazildi. AHP tahlili natijalari 2-jadvalda keltirilgan bo'lib, boshqaruv strategiyalarining ustuvorlik darajasi va natijalarning ishonchligini ta'minlash uchun izchillik koeffitsiyenti bilan taqdim etilgan.

2-jadval. Boshqaruv strategiyalarining AHP Tahlili.

Boshqaruv strategiyasi	Ustuvorlik reytingi	Mezon og'irligi (%)	Izchillik koeffitsiyenti
Raqamli vositalarni integratsiya qilish	1	34.2%	0.05
Talaba markazli yondashuvlarni joriy qilish	2	28.1%	0.05
Ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilish	3	16.5%	0.05
Hamkorlik platformalarini qabul qilish	4	12.7%	0.05
Resurslarni optimallashtirish strategiyalari	5	8.5%	0.05

Asosiy natijalar

Raqamli transformatsiya ustuvor yo'nalish sifatida: AHP tahlili raqamli vositalarni integratsiya qilishni eng yuqori ustuvor boshqaruv strategiyasi sifatida aniqladi va bu strategiya 34.2% og'irlikka ega. Ushbu natija mavzu modellashirish natijalari bilan mos keladi, bu yerda raqamli transformatsiya eng muhim tendensiya sifatida paydo bo'ldi. Raqamli platformalarning keng qamrovda qo'llanilishi ta'lim boshqaruvining moslashuvchanligi va samaradorligini oshirishda muhim deb hisoblanmoqda.

Talaba markazli yondashuvlarga e'tibor: AHP tahlilida ikkinchi o'rinni egallagan talaba markazli yondashuvlar 28.1% og'irlikka ega bo'lib, ushbu strategiya shaxsiylashtirilgan ta'lim tajribalari va moslashuvchanlikka asoslangan. Bu strategiya mavzu modellashirish tahlilida aniqlangan asosiy tendensiyalardan biri sifatida qayd etilgan. Ta'lim boshqaruvida talabalar ishtiroki va moslashuvchanlikning ustuvor ahamiyati, ta'lim muhitining shaxsiylashtirilgan va moslashuvchan bo'lishiga ishora qiladi.

Ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilishning ahamiyati ortishi: Uchinchi ustuvorlik bo'lib, 16.5% og'irlikka ega ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilish strategiyasi belgilandi. Ushbu strategiya boshqaruv qarorlarini qabul qilishda ma'lumotlar tahlilining muhimligini, samaradorlikni optimallashtirish va talabalarning ehtiyojlarini qondirish uchun ta'lim tajribalarini moslashtirishni ta'kidlaydi.

Hamkorlik platformalarini qabul qilish: AHP tahlilida to'rtinchi o'rinda turuvchi hamkorlik platformalari virtual va an'anaviy ta'lim muhitida aloqa va jamoaviy ishni osonlashtirish uchun muhim deb topildi. Ushbu natija mavzu modellashirish tahlilida aniqlangan hamkorlikning muhim tendensiya sifatida ko'rsatilgan natijalari bilan mos keladi.

Resurslarni optimallashtirish: 8.5% og'irlik bilan beshinchi o'rinda turuvchi resurslarni optimallashtirish strategiyalari ham muhim strategiya hisoblanadi. Bu strategiya resurslardan samarali foydalanish va operatsion samaradorlikni oshirish orqali OTMlarning barqarorligini saqlab qolish uchun muhimdir.

AHP va mavzu modellashirish tahlillarining natijalari OTMlarda ta'lim boshqaruvida mavjud bo'lgan tendensiyalar va ustuvor yo'nalishlarning keng qamrovi ko'rinishini taqdim etadi. Raqamli vositalarni integratsiya qilish va talaba markazli yondashuvlarni joriy qilish eng yuqori ustuvor strategiyalar sifatida ajralib turadi, bu ta'limda raqamlashtirish va shaxsiylashtirishga kengroq o'tishning belgisidir. Ushbu natijalar OTMlarga boshqaruv amaliyotlarini takomillashtirish va talabalarning hamda xodimlarning o'zgaruvchan ehtiyojlarini yaxshiroq qondirish uchun ushbu strategiyalarga ustuvor ahamiyat berish kerakligini ko'rsatmoqda.

AHP tahlilidagi izchillik koeffitsiyentlari taqqoslashlarning ishonchligini ko'rsatib, ustuvorlik reytinglarining ishonchligini ta'minlaydi. Umuman olganda, natijalar zamonaviy ta'limning dinamik va texnologik jihatdan rivojlangan sharoitlariga mos keladigan innovatsion boshqaruv amaliyotlarini qo'llash zarurligini ta'kidlaydi.

Ushbu tadqiqot natijalari oliy ta'lim muassasalarida (OTM) ta'lim faoliyatini boshqarishda raqamli vositalar va talaba markazli yondashuvlarning o'zgaruvchan kuchini ta'kidlaydi. Analitik iyerarxiya jarayoni (AHP) tahlili orqali aniqlangan ushbu strategiyalarning ustuvorligi, raqamli davrning ta'lim boshqaruvida yuzaga kelayotgan muammolarni hal qilish uchun innovatsiyalarga ehtiyojni ta'kidlaydigan adabiyotlarning ortib borayotgan dalillariga mos keladi.

AHP tahlilida raqamli vositalarning integratsiyasi eng yuqori ustuvorlik sifatida ajratib ko'rsatildi, bu esa ta'lim boshqaruvi jarayonlarining raqamlashtirilishini qo'llab-quvvatlaydigan hozirgi tadqiqotlar bilan mos keladi [1]. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, raqamli vositalar nafaqat operatsion samaradorlikni oshiradi, balki turli xil talaba ehtiyojlarini qondirish uchun zarur bo'lgan moslashuvchanlikni ham ta'minlaydi [2]. Ushbu tadqiqotda raqamli transformatsiyaga qaratilgan e'tibor OTMlar sifatli ta'limni taqdim etishda raqobatbardosh va samarali bo'lib qolish uchun texnologiyani qabul qilishi zarurligini tasdiqlaydi [3].

Ikkinchi o'rinda turgan talaba markazli yondashuvlar ta'lim boshqaruvi amaliyotlaridagi muhim o'zgarishni aks ettiradi. Mavzu modellashirish tahlilida aniqlangan shaxsiylashtirilgan ta'lim tajribalarining ahamiyati adabiyotlarda yaxshi hujjatlashtirilgan bo'lib, u talabalar ishtiroki va natijalarining yaxshilanishi bilan bog'liqdir [4]. Ushbu tadqiqot natijalari talaba ehtiyojlariga moslashadigan va ularga javob beradigan ta'lim muhitini rivojlantirish uchun talaba markazli boshqaruv strategiyalarining muhimligini yana bir bor tasdiqlaydi [5].

Uchinchi o'rinda turgan ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilish, OTMlar boshqaruv amaliyotlarini optimallashtirish uchun dalillarga asoslangan strategiyalarga tobora ko'proq e'tibor qaratayotganini ko'rsatadi [6]. Ta'lim boshqaruvida ma'lumotlar tahlilidan foydalanish muassasalarga resurslarni yaxshiroq taqsimlash va umuman olganda, faoliyat samaradorligini oshirishga imkon beradi [7]. Ushbu topilma mavjud tadqiqotlar bilan hamohang bo'lib, ta'lim siyosati va amaliyotlarini shakllantirishda ma'lumotlarning ortib borayotgan rolini ta'kidlaydi [8].

To'rtinchi o'rinni egallagan hamkorlik platformalarini qabul qilish virtual va an'anaviy ta'lim muhitida manfaatdor tomonlar o'rtasida aloqa va jamoaviy ishni osonlashtirish uchun vositalarga bo'lgan ehtiyojning ortib borayotganidan dalolat beradi [9]. Adabiyotlarda ta'kidlanganidek, hamkorlik samarali ta'lim boshqaruvida muhim tarkibiy qism bo'lib, u talabalar, o'qituvchilar va ma'murlar o'rtasida jamoatchilik va umumiy maqsad hissini rivojlantiradi [10]. Ushbu tadqiqot natijalari masofaviy va gibrid ta'lim muhitida, ayniqsa, muhim bo'lgan ushbu o'zaro aloqalarni qo'llab-quvvatlash uchun hamkorlik platformalari zarurligini ko'rsatadi [11].

Oxirgi o'rinda turgan resurslarni optimallashtirish OTMlarning barqarorligini ta'minlash uchun muhim strategiya bo'lib qolmoqda. Samarali resurslarni boshqarish muassasalarining moliyaviy va operatsion sog'lomligini saqlab qolish uchun, ayniqsa, byudjet cheklovlari va ta'lim xizmatlariga bo'lgan talablarning ortib borayotgan davrida zarurdir [12]. Natijalar shuni ko'rsatadiki, resurslarni optimallashtirish zamonaviy ta'lim boshqaruvidagi murakkabliklarga moslashishda doimiy e'tiborda bo'lishi kerak.

Ushbu tadqiqot natijalari ta'lim boshqaruvining nazariy tushunchalariga o'z hissasini qo'shadi, chunki ular raqamli va talaba markazli strategiyalarni qabul qilishni qo'llab-quvvatlaydigan empirik dalillarni taqdim etadi. AHP tahlili orqali aniqlangan ushbu strategiyalarning ustuvorligi OTMlar an'anaviy boshqaruv yondashuvlarini qayta ko'rib chiqishi va talabalarining va manfaatdor tomonlarning o'zgaruvchan ehtiyojlarini qondirish uchun innovatsiyalarni qabul qilishi kerakligini ko'rsatadi. Ushbu tadqiqot, shuningdek, tobora ko'proq samarali ta'lim boshqaruvining asosiy elementlari sifatida tan olinayotgan ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilish va hamkorlikning ahamiyatini ta'kidlaydi.

Ushbu tadqiqot natijalari OTMlarda ta'lim boshqaruvining kelajagi uchun muhim ahamiyatga ega. Raqamli vositalar va talaba markazli yondashuvlarning aniq ustuvorligi ushbu strategiyalarni qo'llagan muassasalar operatsion samaradorlik va talaba natijalarida yaxshilanishlarga erishish ehtimoli yuqori ekanligini ko'rsatadi. Bundan tashqari, ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilish va hamkorlikka e'tibor OTMlar ushbu amaliyotlarni qo'llab-quvvatlash uchun zarur infratuzilma va o'qitishga sarmoya kiritishi kerakligini ko'rsatadi. Ushbu topilmalar ta'lim ma'murlari va siyosatchilari uchun raqamli davrning murakkabliklariga moslashishda qimmatli ma'lumotlarni taqdim etadi.

Ushbu tadqiqot ta'lim boshqaruvi strategiyalarini ustuvorlashtirish bo'yicha muhim tushunchalarni taqdim etsada, ushbu strategiyalar bilan bog'liq muayyan joriy etish qiyinchiliklarini o'rganish uchun qo'shimcha tadqiqotlar kerak. Kelgusidagi tadqiqotlar raqamli vositalar va talaba markazli yondashuvlarni turli muassasa kontekstlarida integratsiya qilishning amaliy jihatlarga e'tibor qaratishi mumkin. Bundan tashqari, ushbu strategiyalarning muassasa samaradorligi va talaba muvaffaqiyatiga uzoq muddatli ta'sirini o'rganish mumkin. Kelgusidagi tadqiqot uchun yana bir potensial yo'nalish ta'lim boshqaruvi amaliyotlarini takomillashtirishda sun'iy intellekt va mashinani o'rganish kabi yangi texnologiyalarning roli bo'lishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, ushbu tadqiqot OTMlarda innovatsion boshqaruv strategiyalarini qabul qilishning muhimligini ta'kidlaydi. Raqamli vositalar, talaba markazli yondashuvlar, ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilish, hamkorlik va resurslarni optimallashtirishga ustuvorlik berish orqali OTMlar zamonaviy ta'lim landshaftining talablari va o'zgaruvchanliklariga yaxshiroq javob berishi va ularning umumiy samarador-

ligini oshirishi mumkin. Ushbu tadqiqotning natijalari ta'lim boshqaruvi bo'yicha davom etayotgan bahs-munozaralarga o'z hissasini qo'shadi va muassasalarning raqamli davrda boshqaruv amaliyotlarini yaxshilash yo'l xaritasini taqdim etadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ushbu tadqiqot oliy ta'lim muassasalarida (OTM) innovatsion ta'lim boshqaruvi amaliyotlarini tushunishga sezilarli hissa qo'shadi, chunki u analitik iyerarxiya jarayoni (AHP) va mavzu modellashtirish usullari yordamida asosiy strategiyalarni tizimli ravishda tahlil qiladi va ustuvor yo'nalishlarni belgilab beradi. Topilmalar ta'lim boshqaruvida samaradorlik va samaralilikni oshirish uchun raqamli vositalarni integratsiya qilish va talaba markazli yondashuvlarni qabul qilish eng ustuvor yo'nalishlar ekanligini ta'kidlaydi. Shuningdek, tadqiqot zamonaviy ta'lim muhitida ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilish, hamkorlik platformalari va resurslarni optimalashtirishning ortib borayotgan ahamiyatini yoritib beradi.

Tadqiqot natijalari OTMlarning raqobatbardosh va talabalarning ehtiyojlariga moslashuvchan bo'lib qolishi uchun raqamli transformatsiya va shaxsiylashtirilgan ta'lim strategiyalarini qabul qilishi zarurligini ko'rsatadi. Ushbu strategiyalar nafaqat operatsion samaradorlikni oshiradi, balki talabalar ishtiroki va muvaffaqiyatini ham yaxshilaydi. Bundan tashqari, tadqiqot natijalari ma'lumotlar tahliliga va hamkorlik vositalariga sarmoya kiritish zarurligini ta'kidlab, bu orqali OTMlar xabardor qarorlar qabul qilishi va manfaatdor tomonlar o'rtasida jamoatchilik hissinı rivojlantirishi mumkinligini ko'rsatadi.

Biroq, ushbu tadqiqotda ayrim cheklovlar mavjud. Ma'lumotlar to'plamining kesma xarakteri ta'lim boshqaruvi amaliyotlarining uzoq muddatli tendensiyalarini va dinamik evolyutsiyasini aniqlash imkoniyatini cheklaydi. Shuningdek, tadqiqotning ayrim mintaqalardagi OTMlarga qaratilganligi topilmalarni boshqa kontekstlarga umumlashtirish imkoniyatini cheklashi mumkin. Kelgusidagi tadqiqotlar ushbu boshqaruv strategiyalarining uzoq muddatli ta'sirini o'rganishi va turli madaniy va geografik sharoitlarda ko'proq muassasalarni qamrab olishi kerak.

Ushbu tadqiqot natijalariga asoslanib, kelgusidagi tadqiqotlar turli muassasa muhitlarida raqamli vositalar va talaba markazli yondashuvlarni joriy etishning amaliy qiyinchiliklarini o'rganishi mumkin. Shuningdek, ta'lim boshqaruvi amaliyotlarini yanada yaxshilashda sun'iy intellekt va mashinani o'rganish kabi yangi texnologiyalarning potensialini o'rganish zarurati mavjud. Ushbu yo'nalishlar sohani rivojlantirish va OTMlarning tez o'zgaruvchan ta'lim muhitiga moslashishini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega bo'ladi.

Xulosa qilib aytganda, ushbu tadqiqot OTMlarning raqamli transformatsiyasiga mos keladigan ta'lim boshqaruvi strategiyalarini ustuvorlashtirish uchun mustahkam asosni taqdim etadi va ta'lim ma'murlari va siyosatchilar uchun qimmatli ma'lumotlarni taqdim etadi. Innovatsiya va moslashuvchanlikka e'tibor qaratish orqali OTMlar boshqaruv amaliyotlarini yaxshilashi, natijada ta'lim natijalarini va muassasa muvaffaqiyatini oshirishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Al-Fraihat D., Joy M. & Sinclair J. (2020). Critical success factors for improving learning management systems diffusion in HEIs: An ISM approach. *Education and Information Technologies*, 25(5), 3975–3999. <https://doi.org>
2. Bolman L. G. & Deal T. E. (2003). *Reframing organizations: Artistry, choice, and leadership* (3rd ed.). Jossey-Bass.
3. Crampton A., Ragusa A. T. & Cavanagh J. (2012). Engaging students through online resources: Insights from a university student survey. *Journal of Learning Design*, 5(1), 51-60. <https://doi.org>
4. Ekmekçi E. (2016). Effect of flipped learning on ELT students' attitudes and achievement. *International Journal of Contemporary Educational Research*, 3(1), 23-34. <https://doi.org>
5. Fullan M. (2007). *The new meaning of educational change* (4th ed.). Teachers College Press.
6. Govindasamy T. (2001). Successful implementation of e-learning: Pedagogical considerations. *The Internet and Higher Education*, 4(3-4), 287-299. <https://doi.org>
7. Hubball H. & Burt H. (2014). Aligning curriculum, pedagogy and scholarship to promote university-wide engagement in learning-centered undergraduate programs. *Innovative Higher Education*, 39(3), 207-217. <https://doi.org>
8. Jamieson M., Parker R. & Poole D. (2022). Reducing test anxiety in online assessments: The effectiveness of the Edmodo LMS. *Journal of Educational Technology Development and Exchange*, 15(2), 20-35. <https://doi.org>
9. Kravchenko O. I., Tymchuk D. S., Pavlysh T. H., Kyslenko D.P. & Lutsenko O. V. (2020). Educational management of innovative pedagogical process in higher education institutions (HEIs). *International Journal of Higher Education*, 9(7), 1-13. <https://doi.org>
10. Lwoga E.T. (2014). Critical success factors for effective adoption of e-learning in higher education institutions: The case of Tanzania. *Education and Information Technologies*, 19(3), 291-307. <https://doi.org>
11. Mortari L. (2015). Reflectivity in research practice. *International Journal of Qualitative Methods*, 14(5), 160940691561804. <https://doi.org>
12. Patton M.Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods* (3rd ed.). Sage Publications.

13. Pickering C. & Byrne J. (2014). The benefits of publishing systematic quantitative literature reviews for PhD candidates and other early-career researchers. *Higher Education Research & Development*, 33(3), 534-548. <https://doi.org>
14. Rossman G.B. & Rallis S.F. (2003). *Learning in the field: An introduction to qualitative research* (2nd ed.). Sage Publications.
15. Turnbull D., Chugh R. & Luck J. (2019). Learning management systems: Influence on faculty and instruction. *Journal of Educational Technology Systems*, 47(1), 87-110. <https://doi.org>

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 8

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

